

giz-gazokra, barna hantokra. — Rőt fényben ég a folyó, a gyermek, a tehén, a nyárdélután Napja, fák rejtéséből szórja a sugárt a tehénmosókra. A képben öröm, játék, munkából való kiszakadás ihlete árad, s mintha nevetne a folyó. — A barna sziklák alján megroggyant a hó, tiszta fehérségét kék csíkokkal rontotta, a csíkok az összefutó megolvadt víz üzenetét viszik a völgynek: a magason már bontakozó tavaszról.

Gy. Szabó pasztelljei mesteri műfordítások az örökérvényű természetszépség embert megható változásairól. Bizonyító erejük ma kifejezőbb, mint bármikor, hiszen természetföltétele éppen attól megrendítőbb, hogy a világ változása egyre szédítőbb iramban gyorsul. Ő még akkor ilyennek látta. Ma a tengerek tiszta végtelene nagy téreken világvárosi hulladékot mozgat, és kihalt életté változik.

„Nem szeretek visszajárni a régi témák tereire. Nem olyan többé! A visszajárás mindig kicsit az elmúlás emlékezetét idézi.“

Mexikó, Kína, Liège, a Balaton, szülőföld és lakóhelyet jelentő város egy hangszerezen szólaltatják a Mestert, ezer árnyalatú színskálán, amelynek neve természetföltétel, embervédelem! A legutóbb látott gyűjtemény, amely egybefoglalta az Alföldet, a Balatont, a szülőföldet és a távoli tájakat, csodálatosan tükrözte azt a meggyőződést, hogy az élet a művész számára minden pillanatában felülemelkedést jelenthet romokon, bánatokon, emberi szomorúságokon.

Gy. Szabó Béla Kolozsvárott és a nagyvilágban egyformán él, hiszen számára minden tér és táj az alkotás színhelye. Hetvenedik esztendőjébe lépett, de olyan töretlen alkotó ma is, aki minden rajzát, minden képét az emberért, az embernek készíti, és műveinek legfontosabb, legigazabb témája: hiteles vallomást tenni a Természet elévülhetetlen szépségeiről.

Fábián Gyula

Képek körül

Néhány évvel ezelőtt, a romániai magyar művelődés szerkezetének, rétegződésének vitájában (amit félrevezető leegyszerűsítéssel az „irodalomcentrizmus“ vitájának szokás emlegetni) egy adott pillanatban a képzőművészet mint az irodalom riválisa jelent meg. Irodalmi önérzetünk akkor visszautasította a feltételezést, hogy a romániai magyar képzőművészetet legalább annyira tekinthetnénk sajátos jegyeket képviselő kultúránk központi tényezőjének, mint az irodalmat; s ezt az önérzetet, úgy tűnik, ma is igazolni lehet, legalábbis a két önkifejezési mód kommunikációs lehetőségeinek különbözőségével. Tény viszont, hogy festőink, szobrászaink, grafikusaink messze földön híres munkáit nem tekinthetjük mellékes, másodlagos termékeknek, s éppen az írott szó feladata volna e rendkívüli értékek széles körű tudatosítása, népszerűsítése. Hiszen a kép, a szobor, a grafikai lap nem juthat el mindenhová, a potenciális nézőknek csak nagyon kis hányada jut el az eredeti művek közelébe, a reprodukciók viszont önmagukban keveset mondanak, ha nem társul hozzájuk értő magyarázat, a látványban megsejthető, a specifikus formából kibontható gondolat megnevezése s a beszédes részletek elemzése.

A képzőművészetet az irodalommal ilyenformán nem szembeállítani kell, hanem inkább társítani — a legszélesebb művészetfogyasztó közönség érdekében. Persze, a szobor, a festmény, a fametszet és rézkarc — ha közvetlenül szembesülhetünk vele — általában nem szorul az íróember mankójára, a maga eredeti módján hat, minthogy eredeti módon fejezi ki a világot. De ez csak újabb ok a kapcsolatkeresésre: ugyanarról a korról vallathatjuk a festő Nagy Istvánt, Szolnayt, Szervátiust, Ziffert, mint Tamási Aront, Dsidát, a prózaíró Nagy Istvánt, Salamon Ernőt vagy Karácsony Benőt — a sokféle művészi közlésből alakulhat csak ki a korszak többé-kevésbé teljes képe. E kapcsolatteremtésnek egyébként jelentős hagyománya van a két világháború közötti időszakban, gondoljunk például Kós Károlyra, a szervezőre és alkotóra, vagy a *Korunk* avantgarde vonalára, amelyben több európai hírű alkotónak is számottevő szerep jutott. De napjainkhoz közelebb vajon nem ilyen hidat épített a kolozsvári irodalmi és képzőművészeti élet között egy időben László Gyula s a nemrég még köztünk lévő Földes László?

Ilyen gondolatok motoszkáltak bennünk, amikor a Korunk Galéria egyik legutóbbi kiállítása, Deák Ferenc grafikáinak bemutatása alkalmából meghívtunk néhány — a fiatalabb évjáratokhoz tartozó — képzőművészt, író, újságíró, esztétát, hogy a falakon látható munkákról, de azokon túl a képzőművészet és korunk problémáiról kötetlenül eszmét cseréljenek. A közös nyelvet kerestük, s úgy

tűnik, Deák Ferenc gondolatgazdag, nagy formakultúrájú modern tusrajzai és rézkarcai kiválóan alkalmasak voltak a különböző közelítések szembesítésére, egyetemes és nemzeti-nemzetiségi, hagyomány és újítás, irodalmiasság és önálló grafikai nyelv fogalompárjainak vizsgálatára. Nyilvánvalóan más összefüggésekben látja ugyanazt a grafikai lapot Bretter György és Tóth László, Rácz Győző és Szervátiusz Tibor, Angi István és Palotás Dezső, Veress József és e sorok feljegyzője, a beszélgetés egésze azonban mégis elsősorban a közös gondokat hozta előtérbe, s nem azt, ami az egyes véleményeket elválasztja. És ugyanazt jegyezték fel a második ilyen találkozónkról a képek körül, ezúttal Incze János képei körül: a történetiség, a monumentalitás, a vidékiség, a kisember-látás, a groteszk értelmezése. Dés és Firenze viszonya egyaránt foglalkoztatja a „törzstagokat“ és vendégeinket, akik között örömmel láttuk a fáradhatatlan Fülöp Antal Andort és Balázs Pétert.

Várjuk s ígérjük a folytatást — abban a reményben, hogy e beszélgetéseknek műkritikánk is hasznát látja majd.

Kántor Lajos

Három Dési Huber-könyvillusztráció

1934-ben összeállítva *Sikolt a lélek* című verskötetem anyagát, néhány verset azzal a kéréssel küldöttem el sógorom öccsének, Dési Huber Istvánnak, ha volna ideje, készítené azokhoz néhány grafikát. Nemsokára meg is érkeztek postán az illusztrációk, azokkal jelent meg a könyv. Négy illusztrációt küldött Pista, három jelent meg közülük; a negyedik a *Betyárének* című vershez kapcsolódott (Dési Huber igen szerette), ezt a verset azonban a cenzor kihúzta. Evek múltán beillesztettem *Ember* című verskötetembe, onnan is kihúzták, a könyvet az ügyesség el is koboztatta. A rajz negyvennégy őszén tűnt el; Pistának negyvenkettős erdélyi útja során még megmutattam, bólintott, jó grafika, hátha egyszer felhasználható mégis valahol, mondotta...

